

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Бойків А. С.317

МОДЕЛЬ ОПИТУВАННЯ ПРО ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН «ТРИ ЦЕНТРИ ЛЮДИНИ» В ПРОЦЕСІ ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ/УЧАСНИЦЬ БОЙОВИХ ДІЙ

Борисова О.О.321

ОСОБЛИВОСТІ РАННІХ СЕКСУАЛЬНИХ СТОСУНКІВ У СТАРШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Панченко М. О., Денисенко А.О.324

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТА ТРИВОЖНОСТІ У ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Набока О. О.327

Секція V.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ – ВЗАЄМОДІЯ ПСИХОЛОГА, УЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОЯВУ КОНФЛІКТНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

Багулова В., Оверчук В.330

РОЛЬ ЕКЗОГЕННИХ ФАКТОРІВ У ФОРМУВАННІ НЕГАТИВНОГО ДИТЯЧОГО ДОСВІДУ

Бичко К.А., Таран О.П.336

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Гончаренко І. О., Макаренко Н. М.339

БАТЬКІВСЬКА ЛЮБОВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКІ ВЗАЄМИНИ

Калюжна П.І., Денисенко А.О.341

РЕАКЦІЯ НА ВАЖКИЙ СТРЕС І ПОРУШЕННЯ АДАПТАЦІЇ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Кириченко В. А., Мітіна С. В.344

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ ТА ПРОЯВІВ СХИЛЬНОСТІ ДО БРЕХНІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Ліпецька Л.О.346

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ І ТРИВОЖНОСТІ У СТУДЕНТІВ ПЕРШОКУРСНИКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ

Панасюгіна В., Оверчук В.351

ВПЛИВ ДИТЯЧОЇ ПСИХОТРАВМИ НА ФОРМУВАННЯ ДИСФУНКЦІЙНИХ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ

Пестерева К.С., Чугуєва І.Є.357

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АВА-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З РАС

Погрібний Г.С., Грек О.М.359

ОСОБЛИВОСТІ РАННІХ СЕКСУАЛЬНИХ СТОСУНКІВ У СТАРШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Панченко М. О., Денисенко А.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

У сучасному суспільстві сексуальна поведінка підлітків зазнає істотних трансформацій. Біологічні та соціально-психічні чинники призвели до різкого зниження віку вступу до інтимних відносин, поширення нових форм сексуальних стосунків, а також появи масової сексуальної культури у підлітковому віці.

Сексуальна революція в нашій країні призвела до збільшення сексуальних стосунків серед дітей підліткового віку, коли сама особистість та її погляди ще несформовані.

За 2020 рік серед українських жінок проведено понад 61 тисяча абортів: із них 1835 - у віці 18–19 років, 538 - у віці 15–17 років. Дівчата до 14 років зробили 35 абортів [4].

Виходячи з актуальності проблеми, ми поставили перед собою мету – проаналізувати доступну наукову літературу та вивчити фактори, що впливають на сексуальні стосунки старших підлітків.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано комплексний підхід, який полягав у поєднанні теоретичного аналізу та емпіричного дослідження, а також методи: спостереження, бесіди, стандартизовані опитувальники.

Дослідження установок старших підлітків до сексу вивчалися методикою Г. Айзенка. Мотиви вступу у сексуальні стосунки до шлюбу діагностувалися методикою А.В. Єфімової та Н.П. Івченкової. Психічний стан старших підлітків діагностувався методикою Г. Айзенка, а їхня самооцінка вивчалася розробленою нами анкетною.

У дослідженні взяло участь 60 учнів старших класів (30 у віці 14 – 15 років та 30 - 16 – 17 років).

У нашому суспільстві, як і раніше, тема сексуальності не є вільно обговорюваною. Більшість дорослих не готові говорити з підлітками про їхні нові відчуття та потреби, підтримуючи традицію перерваної вертикальної трансмісії сексуальної культури, оскільки з ними ніхто не говорив про сексуальність і вони не знають, як вести діалог з дітьми [2].

Широту поняття сексуальності відзначають багато дослідників як у сфері сексології, так і у сфері психології. Відзначаються різні компоненти сексуальності: фізіологічні, соціальні, психологічні.

Стосовно понять сексуальна та репродуктивна поведінка, можна сказати, що вони запозичені з біології, де використовуються як синоніми для позначення комплексу фізіологічних і поведінкових реакцій тварини, вкладених у

задоволення статевої потреби, у результаті чого на світ з'являється потомство. Раніше вони не поділялися, оскільки існували соціальні норми, які забороняли запобігати настанню вагітності та її перериванню [1].

У сучасних умовах ці терміни розглядаються як два автономні типи соціальної та сімейної поведінки, зв'язок яких проявляється лише в тому, що репродуктивна поведінка неможлива без сексуальної поведінки. Нині ці процеси відокремилися один від іншого.

Отже, можна сказати, що сексуальна поведінка – це: система дій та відносин, які опосередковують задоволення статевого потягу (сексуальної потреби); соціальна поведінка людини, в якій вона реалізує свої певні цілі та інтереси на основі використання біологічних механізмів, тобто форми взаємодії індивідів, мотивовані їхньою статевою потребою. У ньому поєднанні фізіологічні, психологічні та соціокультурні процеси, де перші включені в контекст останніх.

При вивченні підліткової сексуальності та сексуальної поведінки дослідниками виділено три найважливіші галузі [3]:

- статеві поведінки, тобто дії та вчинки, за допомогою яких виявляється та здійснюється статевий потяг (вік початку сексуального життя, періоди його розвитку, його насиченість тощо);
- психосексуальні установки та орієнтації (морально-етичні цінності, норми та установки, ступінь їх усвідомленості, існування та втілення їх на соціальному та індивідуальному рівні);
- еротичні фантазії та переживання.

Конкретні прояви підліткової сексуальності тісно пов'язані з комунікативними рисами особистості та специфічними нормами спеціального середовища та субкультури.

Сексуальна поведінка підлітків може розташовуватися на континуумі від нормативної (поширеної та соціально схвалюваної) до ненормативної (рідкісної та соціально засуджуваної) поведінки. Модель континууму нормативності дозволяє зберегти чутливість до розвитку, припускаючи динамічність конкретних проявів їхньої сексуальної поведінки, зміну поширеності та соціального схвалення певної форми, відповідає на зміни в контексті розвитку.

Нами встановлено, що для старших підлітків у сексуальних стосунках провідними показниками є: знеособлений секс, фізичний потяг до сексу (у хлопців та дівчат 16 – 17 років), відраза до сексуальних відносин (у хлопців), які виявлено у максимальних значеннях.

Також виявлено, що мотивами, які спонукають до сексуальних стосунків у дівчат виступають: кохання, цікавість, прагнення утримувати партнера, бути як всі, а також примус – у віці 14 – 15 років. А у хлопців – сексуальний потяг,

інтерес, надбання досвіду, бажання заробити, а також створити сім'ю – у віці 16 – 17 років.

На сексуальні стосунки старших підлітків, як засвідчують отримані нами результати, впливають: низька самооцінка, негативне ставлення матері та друзів до них (дівчата 14 - 17 років та хлопці 16 – 17 років), а також високий рівень тривожності у дівчат та фрустрація у хлопців.

Отже, причиною ранніх сексуальних стосунків може стати підсвідомий крик підлітка про допомогу. Це пов'язано з тим, що дитина переживає серйозні психологічні труднощі у своєму житті. Найчастіше це проблеми з батьками, однокласниками, друзями. Саме з цієї причини підліток вибирає секс, як спосіб самореалізації та відсторонення від цих проблем. До речі, саме в цій ситуації підлітки найчастіше починають вживати спиртне, курити та навіть пробувати наркотики, оскільки вважають це основним виходом із ситуації. Саме тут і варто звернути особливу увагу на дитину і змінити своє ставлення до неї.

Виховання сучасного підлітка, формування його поглядів відбувається у складних умовах (матеріальні проблеми, девальвація моральних ідеалів). Розчарування старшого покоління у колишніх та відсутність нових, привабливих для більшості ідей виховання негативно впливають на формування дітей. Батьки та вчителі уникають розмов з підлітками про «розумне, добре і вічне», вважаючи себе «обдуреними життям». У зв'язку з цим індивідуальна система сексуальних цінностей підлітка більшою мірою схильна до впливу доступної еротичної літератури, невисокої масової культури: зниження межі віку вступу в сексуальні стосунки не так пов'язане з прискоренням фізичного розвитку сучасного підлітка, скільки з незавершеністю еротичного дозрівання, тобто несформованістю душевного ладу особистості.

Література:

1. Романюк. В. Сексуальна освіта в Україні: перспективи і проблеми. Наукові записки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2018. Вип. 1(50). С. 104-107.
2. Русіна С.М. Особливості психосексуального розвитку сучасних школярів. Клінічна та експериментальна патологія. 2017. Т. 16. № 1. С. 128–131.
3. Шабат Х., Малачівська-Данчак М., Батіна Ю., Івасенко І., Дутчак Ю., Супрунук У., Топчій С., Кузько М. Сексуальне насилля в Україні: від усвідомлення до захисту. Львів: Fama, 2021. 21 с.
4. Статистика ВІЛ і ТБ в Україні: квітень 2020 року. <https://www.phc.org.ua/news/statistika-vil-itb-v-ukraini-kviten-2020-roku> (Дата звернення 20 грудня 2024 р.)